

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

**ANDIJON VILOYATI PEDAGOG MAHORAT MARKAZI
MAKTABGACHA, BOSHLANG'ICH VA MAXSUS TA'LIM
METODIKALARI KAFEDRASI**

**XALQARO BAHOLASH DASTURLARI PIRLS,
TIMSS ASOSIDA BOSHLANG'ICH TA'LIM
SAMARADORLIGINI OSHIRISH**

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

**ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЧАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ
ОЦЕНОЧНЫХ ПРОГРАММ PIRLS, TIMSS**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ**

ANDIJON-2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI**

**ANDIJON VILOYATI PEDAGOG MAHORAT MARKAZI
MAKTABGACHA, BOSHLANG‘ICH VA MAXSUS TA’LIM
METODIKALARI KAFEDRASI**

**XALQARO BAHOLASH DASTURLARI PIRLS,
TIMSS ASOSIDA BOSHLANG‘ICH TA’LIM
SAMARADORLIGINI OSHIRISH**

**RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
MATERIALLARI**

**ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЧАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ
ОЦЕНОЧНЫХ ПРОГРАММ PIRLS, TIMSS**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

ANDIJON-2025

TASHKILIY VA DASTURIY QO‘MITA

T.T.Turg‘unov– Andijon viloyati pedagogik mahorat markazi direktori

O‘. Qurbonov – Andijon viloyati pedagogik mahorat markazi o‘quv va ilmiy-metodik ishlar direktor o‘rinbosari

M.A.Abdullayeva - Andijon viloyati pedagogik mahorat markazi professori, p.f.n.

N.R.Karimova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini mudiri, katta o‘qituvchi

TAHRIR HAY‘ATI :

N.R.Karimova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini mudiri, v.b.dotsent

M.M.To‘raqulova -Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini katta o‘qituvchisi

M.A.Iminova-Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

D.O‘smanova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

M.Xusanova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini katta o‘qituvchisi

M.Jo‘rayeva - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

D.Novshadbekova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

F.Datqayeva - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

TEXNIK MUXARRIR :

M.A.Iminova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

D.Z. O‘smanova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

D.Z.Novshadbekova - Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini o‘qituvchisi

To‘plamga kiritilgan maqola va tezislardagi dalil, raqam va ma‘lumotlarning to‘g‘riligiga mualliflar mas‘uldirlar. Konferensiya materiallari to‘plami Andijon viloyati pedagogik mahorat markazining navbatdan tashqari Ilmiy kengashi qarori (25.11.2025 № 11) bilan nashrga tavsiya etilgan.

SO‘Z BOSHI

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim sifati va samaradorligini oshirish masalasi barcha davlatlar oldida turgan eng ustuvor vazifalardan biridir. Xususan, boshlang'ich ta'lim bosqichi kelgusi ta'lim jarayonining poydevori sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bois O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tomonidan ta'lim jarayoniga ilg'or xalqaro tajribalarni joriy etish, o'quvchilarning o'qish savodxonligi va matematik-texnik tafakkurini rivojlantirish, shuningdek, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini takomillashtirish bo'yicha izchil ishlar amalga oshirilmoqda.

Bugungi kunda dunyo miqyosida o'quvchilar bilimini baholashning ishonchli tizimlari sifatida tan olingan **PIRLS**, **TIMSS** xalqaro baholash dasturlari boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligi va fanlararo kompetensiyalarini aniqlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Ushbu dasturlarning talablari asosida tayyorlangan metodik tavsiyalar, o'quv dasturlari va o'qitish texnologiyalari mamlakatimiz ta'lim tizimida sifat o'zgarishlarini amalga oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Mazkur Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi esa aynan PIRLS va TIMSS baholash dasturlari asosida boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar, tajribalar, metodik yondashuvlar va innovatsion ta'lim texnologiyalarini umumlashtirishni maqsad qiladi.

Ushbu to'plamda taqdim etilgan maqolalar boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar natijalari, o'quvchilarda o'qish savodxonligi va matematik tafakkurni rivojlantirish bo'yicha takliflar, shuningdek, xalqaro baholash dasturlariga tayyorgarlik jarayonlariga oid dolzarb masalalarni qamrab oladi. Ushbu materiallar amaliyotchi pedagoglar, metodistlar, ilmiy tadqiqotchilar hamda ta'lim tizimi xodimlari uchun muhim qo'llanma bo'lishiga ishonamiz.

Konferensiya ishtirokchilari tomonidan taqdim etilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar mamlakatimizda boshlang'ich ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarishga, yosh avlodning chuqur bilimli, mustaqil fikrlovchi, global raqobatbardosh shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.

7. O‘zbek xalq maqollari. «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi Bosh tahririyati, 2005. -257 b.

8. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik. - T.: «Sano-standart» nashriyoti, 2017-yil, 416 b.

**MUSTAQILLIK YILLARDA O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA
TARIX FANINI O‘QITISHDAGI YANGICHA YONDASHUVLAR:
AMALIYOTI VA UNING NATIJALARI**

Dilnoza Axmadjonova,
Andijon viloyati Pedagogik Mahorat markazi
o‘qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi,
dilnozaaxmadjonova204@gmail.com

Annotatsiya: Mustaqillikka erishganimizdan so‘ng barcha fanlar rivojiga alohida e‘tibor berilib kelinmoqda, xususan, tarix fani ham bundan mustasno emas. Bugungi kunda o‘quvchilarni o‘z milliy qadryatlarimizga hurmatda tarbiyalash, ularda vatanparvarlik ruhini uyg‘otish uchun avvalo o‘z tariximizni bilishimiz, uni o‘rganib chuqur tahlil qila olishimiz zarur. Buning uchun esa tarix fani alohida o‘rin tutadi. Shuni bilgan holda bugungi kunda tarixni boshqacha nazariya va metodlar asosida o‘rganish boshlangan.

Kalit so‘zlar: Tarix, tarix instituti, ijtimoiy fanlar, mustaqillik, taraqqiyot, islohot, ilmiy salohiyat, ilmiy tadqiqotchi, gumanitar fanlar, metodologiya.

Аннотация. После обретения независимости особое внимание уделяется развитию всех наук, и история не является исключением. Сегодня, чтобы воспитать у учащихся уважение к национальным ценностям, привить им дух патриотизма, необходимо прежде всего знать свою историю, изучать её и уметь глубоко анализировать. В этом отношении история занимает особое место. Зная это, сегодня историю начали изучать, опираясь на различные теории и методы.

Ключевые слова: История, институт истории, общественные науки, независимость, развитие, реформа, научный потенциал, научный исследователь, гуманитарные науки, методология.

Abstract. After gaining independence, special attention has been paid to the development of all sciences, and history is no exception. Today, in order to educate students with respect for our national values, to instill in them a spirit of patriotism, we must first know our history, study it and be able to analyze it in depth. For this, history has a special place. Knowing this, today history has begun to be studied based on different theories and methods

Keywords: History, institute of history, social sciences, independence, development, reform, scientific potential, scientific researcher, humanities, methodology.

Kirish. O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida tarix fanining rivojlanishi mamlakatning siyosiy, ijtimoiy va madaniy hayotidagi o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, u milliy o'zlikni anglash, ma'naviy qadriyatlarni tiklash va tarixiy haqiqatni qayta ochishda muhim rol o'ynadi. Mustaqillik e'lon qilingach, tarix fani sohasida sovet davri mafkuraviy cheklovlaridan xoli holda tadqiqotlar olib borish imkoniyati yaratildi.

1991-yildan boshlab tarix fani yangi bosqichga ko'tarildi. Avvalo, O'zbekiston tarixi fani milliy davlatchilik g'oyasi, mustaqillik mafkurasi va vatanparvarlik ruhida shakllantirildi. Tarixchi olimlar yurtimiz tarixini dunyo tarixiy jarayonlari bilan uyg'unlikda o'rganishga kirishdilar. Tarixiy manbalar, arxiv hujjatlari va arxeologik topilmalar asosida O'zbekiston davlatchiligi, buyuk ajdodlarimizning ilmiy-ma'naviy merosi yangicha tahlil qilina boshlandi.

Adabiyotlar sharhi va materiallar. Mustaqillik yillarida O'zbekiston tarixini o'qitish tizimida ham tub islohotlar amalga oshirildi. Umumta'lim maktablari, akademik litsey va kasb-hunar maktablari uchun yangi avlod darsliklari yaratildi. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining Tarix instituti, shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida tarixiy tadqiqotlar kengaytirildi. Tarix

fanining metodologik asoslari yangilandi, milliy qadriyatlarga tayanilgan holda o'qitish mazmuni takomillashtirildi.

1998 yil iyulda O'zbekistonning birinchi prezidenti I.A.Karimov bir guruh etakchi tarixchilar, olimlar, ilmiy tadqiqotchilar va ommaviy axborot vositalari xodimlari bilan uchrashib, bu uchrashuvda birinchi prezidentimiz I.A.Karimov tarix fanining muammolari, uni o'sha davrda to'g'ri bo'lmagan xolda talqin etilayotganligi, haqqoniy tariximizni dunyo maydonida to'g'ri talqin etish yo'llari haqida mutaxassislar bilan fikr almashdi va bunga o'z munosabatini bildirdi. Yuqoridagi masalalarni ko'ndalang qo'yilishi mustaqil O'zbekiston tarixchi olimlar oldida turgan va zudlik bilan hal qilinishi kerak bo'lgan ko'p masalalarni ochiq-oydin ko'rsatib berdi. Birinchi prezidentimiz I.A.Karimov ushbu masala bilan bog'liq bo'lgan aniq vazifalar haqida so'z yuritib, shunday deydilar: "Haqqoniy tariximizni barpo etish ishini nimadan boshlash lozim? Avvalo ko'p ming yillik boy o'tmishimizni tadqiq etishning yaxlit kontsentsiyasini, ya'ni, dasturini, ilmiy izlanishlarining uslubini, qo'yilgan vazifani amalga oshiradigan ilmiy muassasalarni, ulardagi potentsial kadrlar masalasini aniqlab olishdan boshlamoq lozim."

"Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q" asarida asl manbalar va ularning tahlili asosida Vatanimiz tarixini haqqoniy yaratish, uni o'sib kelayotgan yosh avlad tarbiyasiga singdirish muammosiga alohida to'xtalib o'tildi. "Faqat bahs, munozara, tahlil mevasi bo'lgan xulosalargina bizga tg'ri yo'l ko'rsatishi mumkin" – deb yozadi Islom Karimov. Mazkur asarda muhim ahamiyatga ega bo'lgan tarixiy muammolarni echish yo'llarini o'rta qo'yish bilan birga, bu asarda O'zbekistonda tarix fanining bugungi ahvoli, tarixchi-mutaxassislar tayyorlash, ularni ilmiy salohiyatini oshirish, ularni ilmiy izlanishlar olib borish masalasi ham ochib berildi. O'sha davrda tarixning ayrim yo'nalishlar bo'yicha mutaxassis tarixchi olimlarimiz sanoqli edi. Antropologiya, etnologiya, numizmatika, manbashunoslik mutaxassisliklari shular jumlasidandir. Qadimgi va o'rta asrlar tarixini chuqur biladigan va maxsus ilmiy tadqiqotlar olib borayotgan olimlarimiz ham juda oz edi.

Umuman olganda, Islom Karimovning “O‘zbekistonning yangi tarixi markazi”ni tashkil etish haqidagi farmonidan (1996), “Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q” (1998) nomli risolasi, tarixchi olim va ijodiy ziyolilar bilan uchrashuvidagi (1998), “Turkiston” (1999) va “Fidokor” (2000) gazetalari muxbirlarininng savollarigi bergan javoblaridan, “O‘z FA Tarix instituti faoliyatini takomillashtirish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qaroridan (1998) so‘ng tarix fani davlat siyosati darajasida ko‘tarildi.

Tarix fanining rivojida Prezident farmonlari va hukumat qarorlari alohida o‘rin tutadi. Jumladan, “O‘zbekiston Respublikasida tarix fanini yanada rivojlantirish konsepsiyasi” (2019-yil 15-yanvar) asosida tarixiy tadqiqotlarni chuqurlashtirish, tarixiy manbalarni qayta nashr etish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish belgilab olindi. Bu konsepsiya asosida ko‘plab ilmiy konferensiyalar, seminarlar va nashrlar tashkil etildi. Konsepsiya yaratish zaruriyati jahonda tarix fanining rivojlanishi, yangi tarixiy bilimlarning ortishi, o‘tmishdagi voqealarga jamoatchilik qiziqishi kuchaygani hamda chuqur bilim va ko‘nikmalarga ega, ijodiy va tizimli fikrlaydigan tarixchi mutaxassislar, o‘qituvchi va ilmiy xodimlar yangi avlodini chiqarish, olingan ilmiy natijalarni ta’lim-tarbiya, targ‘ibot-tashviqot ishlarida ta’sirchan qo‘llash, jamiyatda milliy o‘zlikni anglash hissini mustahkamlashda xizmat qiladigan tarixiy tafakkurni tarbiyalash bilan bog‘liq ekani aytiladi. Konsepsiya mazmuni O‘zbekistonda tarix fani sohasi joriy holatining tanqidiy tahlili va mavjud muammolar, ilm-fanni rivojlantirish, ta’lim-tarbiya tizimi, axborot makoni bilan uzviy bog‘liqligini samarali yo‘lga qo‘yish talablaridan kelib chiqib, ilg‘or milliy va jahon tajribasini inobatga olgan holda, bosh maqsadi, vazifalari va ustuvor yo‘nalishlarini belgilab olishdan iboratdir. Hozirgi kunda tarix fanini o‘qitishdagi dolzarb muommalarga yechim topish, uning o‘rganish dasturini tupdan o‘zgartirish davr talabiga aylanib bormoqda. Shu sababli konsepsiya qabul qilinishi natijasida tarix fani sohasini rivojlantirish butunlay yangicha asosda va tizimli ravishda amalga oshiriladi, jarayonni samarali boshqarish imkoni tug‘iladi. Ilmiy faoliyatni maqsadga muvofiq yo‘lga qo‘yish, katta moliyaviy xarajatlardan muayyan samara olish mumkin bo‘ladi.

Tadqiqot uslublari. Ushbu maqola qonunlar sharhi, ilmiy adabiyotlar tahlili, sintez, taqqoslash, statistika usullaridan foydalanilgan holda yoritildi.

Munozara va natija. Tarix fanining taraqqiyotida yosh olimlar, doktorantlar va tadqiqotchilarning faol ishtiroki ahamiyatlidir. Ular tomonidan yangi tarixiy yondashuvlar, milliy mintalitet, mustaqillik davrida O'zbekistonning xalqaro maydondagi o'rni, siyosiy va madaniy taraqqiyot masalalari keng o'rganilmoqda.

Konsepsiyada ishlab chiqilgan chora-tadbirlar rejasiga asosan, o'zbek xalqi va davlatchiligi tarixi bo'yicha yangicha qarashga asoslangan, o'zbek xalqini tarixini milliy manfaatlarga mos ilmiy yondashuvlar asosidagi yoritib bera oladigan adabiyotlar tayyorlanib kelinmoqda. Bunday mukammal mazmunga ega bo'lgan tizimdan foydalanilib, chuqur bilimga ega, ijodiy va tizimli fikrlaydigan ilmiy xodimlar avlodi shakllanib kelinmoqda. Oliy ta'limda tarixchi mutaxassislar tayyorlashning butunlay yangicha tizimi yaratildi. Tarix yo'nalishidagi ilmiy xodimlar, professor-o'qituvchilarni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish darajasi yuksalib, ularni turli xorijiy davlatlarda malakalarini oshirish va tajriba almashish maqsadida xorij davlatlarining nufuzli universitet va institutlari bilan hamkorlik ishlari yo'lga qo'yildi. Qadim, boy, beqiyos, noyob va uzoq o'tmishga borib taqaluvchi tarixiy merosimizni milliy va xorijiy darajada targ'ib etish, ularni o'sib kelayotgan yosh avlodlar tarbiyasiga ta'sirini kuchaytirishning yangicha va samarali tizimi yaratildi.

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida O'zbekiston tarix fanining rivojlanishi nafaqat ilmiy sohada, balki milliy tafakkur va ma'naviyat sohalarida ham chuqur iz qoldirdi. Tarixni xolis, manbaga asoslangan holda o'rganish – bu kelajak avlodni Vatanga sadoqat, ajdodlar merosiga hurmat ruhida tarbiyalashning eng muhim omillaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “O'zbekiston Respublikasining ta'lim to'g'risida” gi qonuni 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son.Toshkent shahri.lex.uz

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-son farmoni. – T.:2017 yil, 7 fevral.

3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.

4. Mirziyoyev Sh.M., Tanqidiy tahlil, qat‘iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Mamlakatimizni 2016-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017-yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma’ruza, 2017-yil 14-yanvar // Sh.M. Mirziyoyev. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.– 104 b.

5. Raxmatullayeva A.R., Ismatullayev F.O., Berdiyev S.R., Narziyev N.N. Tarix fanini o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar.// O‘quv-uslubiy majmua. T., 2017. 83 b.

6. S. Tilabayev va boshqalar. O‘zbekiston tarixi (XIX asr ikkinchi yarmidan–XX asr oxirigacha). Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 10-sinf o‘quvchilari uchun darslik. Yangi nashr. -Toshkent: Respublika ta’lim markazi, 2022. - 192 b.

RAQAMLI TA’LIM RESURLARIDAN MUSTAQIL BILIM OLISH MANBASI SIFATIDA FOYDALANISH

Axmedova Dildoraxon Satvoldiyevna

Andijon ixtisoslashtirilgan san’at maktabi

Umumta’lim bo‘limi matematika o‘qituvchisi

telefon: +998977723563

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli ta’lim resurslaridan mustaqil bilim olish manbasi sifatida foydalanishning pedagogik va metodik ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli platformalar, elektron darsliklar, interaktiv mashqlar va video resurslar o‘quvchilarning o‘zlashtirish sur’atini oshirish, mustaqil fikrlash va o‘z-o‘zini nazorat qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi roli yoritiladi. Shuningdek,